

LE CLÉZIO

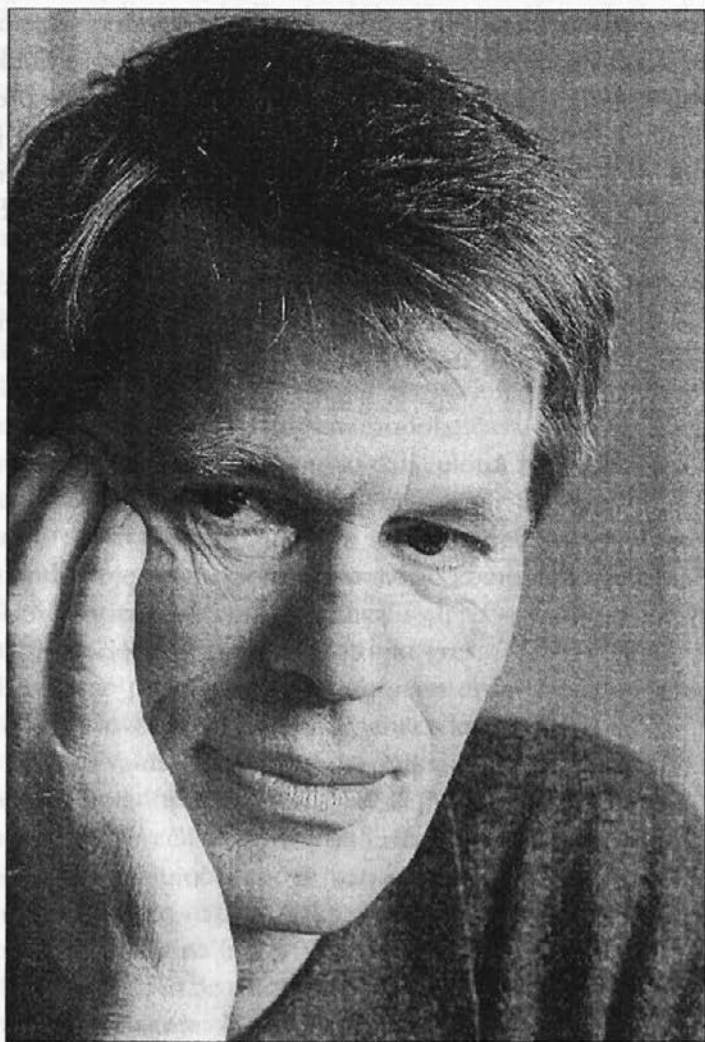

FOTO GILBERT NENCIOI

Čas ne mineva

Najprej bi vam rad povedal, kdo je bila Zobéide, kako je bila lepa, edinstvena. Toda zdaj, ko moram to povedati, ne vem več dobro, kje začet. Ne spomnim se več, kako sem jo prvokrat ogovoril, ne kaj sem ji rekel. Spominjam se le dneva, ko sem jo videl na majhnem trgu nad ulico Rossetti. Zdaj se je vse spremenilo, ulica, kjer sem stanoval, ni več enaka, razpadajoče bloke so obnovili, ljudi so nagnali, da so stanovanja lahko prodali Nemcem in Angležem. Zdaj so tam nove trgovine, ki prodajajo tako bizarne reči, kot so perzijske preproge, normanske čipke, kadilo, dišeče sveče. Stopnišča, kjer so se s cvilečim kričanjem igrali otroci, prehodi, dvorišča, kjer so se sušile rjuhe, vse je drugače, morda zato, ker Zobéide ni več tam. Izginila je ne le iz sedanjosti, temveč tudi iz preteklosti, kot da bi jo bili izbrisali, kot da bi se bila vrgla z vrha pečine in pri tem preluknjala nebo vseh dni, z vrha nekega bloka v žgočo modrino in izginila tako kot mrtve ptice, ki jih skoraj nikoli ne najdemo na cesti.

Zobéide je bilo ime, ki sem ji ga nadel. Njeno pravo ime je bilo Zoubida. Meni je ime David, klicala me je Daoud, ker jo je to zabavalo. Tako sem si izmislil to ime: Zobéide. Toda to je ostalo le med nama.

Nikoli nisem prav dobro vedel, od kod prihaja. Že od vsega začetka je za sabo brisala sledove. Vse v njej je bilo skrivnostno. Prvič sem jo videl na majhnem trgu, kjer so se po pouku zbirali dečki in se igrali z žogo ali boksali. Mimo je šla, ne da bi koga pogledala, izginila je v temačnih ulicah. Ne spominjam se več dobro, kako je bila oblečena, ker sem si jo zapomnil takšno, kot je bila na tisti fotografiji, ki mi jo je dala nekega dne, ko sva se začenjala

videvati. Šolska fotografija, na kateri sedi v prvi vrsti. Na tej sliki se mi zdi zelo lepa, zelo nenavadna. V njej je iskra, v njenem zamolkem pogledu, na dnu njenih oči. Pa čeprav je oblečena v prevelika, prestara oblačila revnih otrok. Belo krilo, s čudnim volanom nad koleno, cigansko krilce. Deška srajca z rokavi, zavihanimi zato, da bi ji bili prav, in obupne nogavice iz črne volne in čevlji, ne dekliški sandali, temveč preveliki čevlji, katerih vezalke se zdijo razvezane.

Ne vem, kolikokrat sem gledal to fotografijo in skušal razumeti. Kot da bi se na vseh teh obrazih izpisovala zgodba, ki bi jo znal razvozlati. Fotografijo mi je prinesla nekega dne, ko sva se sprehajala v javnem parku, in mi povedala imena dečkov in deklic, ki so bili z njo na sliki; prava litanija, ki jo je recitirala na pamet. »Martine Eyland, Cécile Sappia, Marie-Antoinette Lieu, Raïssa Laabi, Alain Pagès, Sophie Gerardi, Maryse Aubernet, Nadia Cohen, Pierre Barnoud, Fadila ...« Nekatera imena sem si zapomnil, pozorno sem poslušal njen glas, ki jih je izgovarjal, zdela so se mi najpomembnejša stvar na tem svetu.

Vidim zlasti njen obraz, obraz, ki ga ima na fotografiji v tej starosti. Popoln lok obrvi, kot da bi bile narisane z ogljem, njene temačne, globoke, svetleče oči in črni lasje, v katere se je ujelo sonce. Ko sem jo spoznal, je lase nosila spete v eno samo debelo črno kito, ki ji je segala do ledij. Nikoli ni nosila razpuščenih las, zato sem si predstavljal, kako se ji kot dež usipajo na ramena in hrbet. Na sliki sedi v prvi vrsti, krilo ima med nogami, tako kot ciganke, njen pogled je brezsravno in brez koketnosti usmerjen v kamero. Gleda, da bi se branila, da bi morda onemogočila pasti. Takrat, ko sem jo spoznal na malem trgu za mojo hišo, ni nikoli nosila črnih očal.

Prav tega pogleda ne morem pozabiti. Na fotografiji sedi zelo zravnano, roke ima položene na kolena, ramena so oglata, obraz zaradi težke kite nagnjen nazaj. Njeno čelo je gladko, zapirata ga loka iz obrvi, v pogledu gori hitra iskra njenega življenja. Gleda prek satenastega papirja fotografije, zdi se mi, da je v množici neznancev le njen obraz obdarjen s pogledom. Pogosto sem si skušal predstav-

ljati, kaj je pomenila drugim, Martine in Sophiji, Maryse Aubernet, Nadji Cohen, ali pa obema fantoma v razredu, temu Pierru Barnoudu s plašnim, svetlim obrazom in Alainu, ki se malo spakuje. Kako je lahko živela z njimi, ne da bi jo opazili? Nekega dne, ko sem bil pri njej, bolj proti koncu, mi je prvič in zadnjič pripovedovala o francoski gimnaziji, o učiteljih, o poti, ki jo je morala prehoditi ob zori, da je prišla iz barakarskega predmestja, in zvečer, da se je vrnila. Povedala je, da nima prijateljev, da se z nikomer ne pogovarja, da se ji zdi, da je nevidna. Jaz pa gledam njen obraz na fotografiji in vidim le njo.

Na začetku sem se šel z Zobéide skrivalnice. Morda zaradi revščine, v kateri je živela vse svoje otroštvo, ali pa zato, ker ni ne o meni ne o drugih želela vedeti prav ničesar. Večkrat sem jo videl, kako je šla mimo in izginila v ozkih ulicah. Nekega večera po pouku sem šel za njo, da bi našel njen naslov, njeno skrivnost. Ni bilo prvič, da sem nekoga na ulici zasledoval. Lahko celo rečem, da sem bil v tem zelo dober. Tako sem večkrat sledil nekoliko sumljivim tipom in deklicam, ki tega niso niti opazile. Toda to z Zobéide je bila prava pustolovščina, ki me je vlekla po vsem mestu.

Spominjam se neskončne hoje, trgov, ki jih je prečkala, križišč med avtomobili. Šla sva naprej od železniške postaje, v četrti, ki jih nisem poznal. Svetleči se neonski napisi, kavarne, hoteli, prežeči ljudje, prostitutke utrujenih oči. Ves čas pred mano pa obris Zobéide, ki je hodila hitro, pokončno, v modrem krilu, jopiču in z dolgo črno kito, ki se ji je pozibavala na hrbtu.

Vse do navadnega bloka ob železniških tirih s čudnim, v mavec nad vrata vlitim imenom: *Happy days*. Vstopil sem v hodnik, za njo, in v naglici prebral imena na poštnih nabiralnikih, medtem ko so tiktakale minute, imena, ki se jih spomnim še zdaj, magična imena, z roko napisana na risalni papir in pritrjena na nabiralnike. Balkis, Savy, Sauvaigo, Eskenazy, André, Delphin. Na koncu vrste tisto ime, napisano z lepo pisavo na pravokoten šolski papir, pritrjen z žebličkom, tisto ime, ki je zame postalo najpomembnejše na svetu, najlepše, ime, ki sem ga že od nekdaj poslušal: Alcantara. Drznil

sem si celo povzpeli se po nekaj stopnicah v stopnišču, v sredini so imeli čudne stopnice iz obrabljenega skrilavca, na katerih si lahko izgubil ravnotežje. Poslušal sem zvoke, ki so odmevali v stopniščni kletki, izbruhe glasov, krike otrok, kruljenje živali iz televizijskih sprejemnikov.

Tukaj je, kot sem izvedel kasneje, s svojo mamo stanovala Zobéide. Živel sta sami in njena mama ni šla nikoli ven, ker je govorila le arabsko. Večkrat sem Zobéide sledil do bloka, potem sem se vračal domov z razbijajočim srcem, z gorečim obrazom, ker sem imel občutek, da sem storil izdajstvo. In mogoče sem ga res. Nekega večera, bilo je na začetku poletja, šola se je končala, mi je Zobéide prišla nasproti. Dobro se spominjam, bilo je ob visokem kamnitem zidu, ki je tekel vzdož železniških tirov, nobenega izhoda ni bilo, da bi lahko pobegnil. Prišla je nasproti, ne spomnim se več dobro, kaj mi je rekla, toda občutil sem žgoče soncé, ki je razbelilo vrh zidu, in Zobéidine oči, ki so me jezno gledale. Rekla je nekaj takega kot: »Zakaj ves čas hodiš za mano?« Nisem želel zanikati. »Misliš, da te nisem videla, kot kakšen koder?« Lep čas me je gledala, potem je skomignila in odšla. Ostal sem pri zidu, mislil sem, da se bom zrušil, globoko v sebi sem občutil praznino. In vendar sva po tem srečanju postala prijatelja. Ne razumem, zakaj se je vse spremenilo. Morda jo je zabavalo, da je o meni govorila kot o kodru. Nekega dne je preprosto prišla na mali trg in me povabila na sprehod. Hodila sva po zaprašenih parkih. Bilo je jutro, vročina je že topila asfalt. Imela je svetlo krilo in belo srajco z zavihanimi manšetami, kot na sliki. Prek odpetega ovratnika sem gledal njeno rjavo polt, rahel obris njenih prsi. Njene noge so bile gole, njena bosonoga stopala so bila obuta v sandale. Hodila sva in se držala za roko. Mislim, da mi je bilo, ko mi je pokazala fotografijo, vseč prav to. Še vedno je bila čisto blizu tistih časov, zato se mi je zdelo, da sem z zaprtimi očmi ob poslušanju njenega glasu in zaznavanju njenega vonja z njo in vsemi drugimi v tisti šoli. Kot da bi jo že od nekdaj poznal.

Res je bilo poletje, tudi noči so bile tople. Takoj ko sem vstal, sem šel ven. Oče in mama sta se mi posmehovala, mogoče sta kaj

slutila. Mislila sta si, da gre le za spogledovanje, za deklico iz četrti, zelo blede hčer spodnjih sosedov z lepimi, svetlimi lasmi, Marie-Jo. Nista vedela.

Videvala sva se vsak dan. Skupaj sva po naključno izbranih ulicah odhajala k morju ali pa h gričevju, da bi ušla avtomobilskemu hrupu. Sedela sva pod borovci in gledala belo megličasto mesto. Že ob desetih zjutraj je bilo tako vroče, da se mi je srajca lepila na hrbet. Spominjam se Zobéidinega vonja, še nikoli nisem začutil podobnega, oster, silovit vonj, ki me je na začetku motil, potem sem ga vzljubil in ga nikoli nisem mogel pozabiti. Vonj, ki je pomenil nekaj divjega, željo, ob kateri mi je srce močnejše bilo. Tisti mesec, junija, sem bil star šestnajst let, in čeprav je bila le dve leti starejša kot jaz, sem imel občutek, da ničesar ne vem, da sem otrok. O vsem je odločala ona; kdaj me bo videla, kam bova šla, kaj bova delala in kaj se bova pogovarjala. Vedela je, kam vodi njena pot. Poletna vročina, ulice, borovci v soncu, vse to je pritiskalo, opijanalo in vodilo k pozabi. Nekega dne sem jo vprašal:

»Zakaj bi me rada videla? Kaj bi rada?«

»Tako. Nič. Ker se mi pač ljubi.«

Posmehljivo me je gledala. Nisem vedel, kaj hočem od nje. Gledati njen obraz, njene temačne oči, dotikati se njene kože, imeti njeno telo v belih oblačilih, čutiti njen vonj.

Včasih zgodaj zjutraj ali proti večeru, ko se je plaža izpraznila, sva se šla kopat. Zobéide je pod svojimi oblačili nosila zelo majcen črn bikini. V vodo se je vrgla naenkrat in dolgo plavala pod njeno gladino, potem je izplavala in črni lasje so lebdeli okrog nje. Takoj ko se je vrnila na plažo, jih je zvila in ožela, da bi se posušili. Njena polt je bila sijoča, kovinska, naježena od mraza. Prižgala si je ameriško cigareto in skupaj sva opazovala, kako ob obalo bije morje in naplavlja odpadke. Na nebu rdeče sonce, prekrito s tančico megle. Spomnim se, da sem ji govoril o Benetkah. »Tako mora biti v Benetkah.« V resnici sem si mislil, da je najbrž tako v njeni deželi, v Siriji, Libanonu, ali morda v Egiptu, v tej deželi, o kateri ni nikoli govorila, kot da se ne bi bila nikjer rodila.

Nekega popoldneva, ko sva ležala na borovih iglicah, na hribu, sva se prvič poljubila. Jaz sem to storil hitro in nerodno, tako kot v filmih, ona pa me je takoj silovito poljubila, njen jezik se je v mojih ustih gibal kot žival. Bil sem prestrašen, podjarmljen, to je bil doslej najtesnejši stik, ki sem ga imel s človeškim bitjem. To je storila še trikrat ali štirikrat, potem se je obrnila stran. Zasmejala se je in se ponorčevala: »Jaz sem hudič!«

Nisem je razumel. Bil sem pijan, zdelo se mi je, da imam v ustih okus po njeni slini, popoldanska svetloba je bila zaslepljujoča. Med drevesnimi debli sem videl belo mesto in soparo, ki se je počasi dvigala iznad morja, bleščanje tisočih avtomobilov v kolesju ulic. Zobéide je tekala po gozdu. Igrala se je in se skrivala za drevesi, za skalami. Na jasah so bili tudi drugi parčki in skriti opazovalci. Na vrhu hribčka so počasi drseli avtomobili. Zobéide se je povzpela še više, skrivala se je v luknje, za stare zidove. Ko sem se približeval, sem zaslišal njen smeh. Želel sem si jo in strah me je bilo, da se bo tega zavedela. Ko se je spustila noč, sva se v mesto vrnila po stopnišču, posutem s semeni cipres. Večerni ptiči so spuščali čudne, prestrašene glasove. Spodaj sva se surovo, brez besed ločila, ne da bi se dogovorila za naslednje srečanje, kot da se ne bi smela nikoli več videti. To je bil del njene igre, ni hotela, da bi jo kaj zavezovalo. Strah me je bilo, da jo bom izgubil.

Takrat mi je dala svojo fotografijo. Vtaknila jo je v staro, porumenelo kuverto. Izročila mi jo je: »Na, zate je. Rada bi, da jo hraniš zame.« Jaz pa sem slovesno, bedasto rekel: »Čuval jo bom vse življenje.« To je ni spravilo v smeh. Njene oči so se čudno, vročično svetile. Zdaj ko gledam fotografijo, razumem, da mi je izročila sebe. Kot da nikoli ne bi imela drugega življenja, drugega obraza. In to je vse, kar mi je ostalo od nje.

Tudi zadnji trenutki so se vtisnili vame, kljub neverjetnosti, zmešnjavi, zaradi katere se mi včasih zdi, da sem le sanjal, kako sem z Zobéide na strehi tistega zapuščenega bloka ponoči gledal zvezde nad mestom. Nikoli več nisem znal najti bloka, nikoli nisem razumel, kaj se mi je tisto noč zgodilo, kako se je vse skupaj pripetilo.

Mislim pa, da je Zobéide po svoje, ne da bi se tega v resnici zavedala, že vse predvidela, hočem reči, gotovo je vedela, da se ne smeva več videti. Gotovo se je že davno pred to nočjo odločila, da bo odšla, da bo zapustila vse, kar je poznala, in da mora njena molčeča mati delati tam, kjer jo bodo vzeli, in da se ne bo več vrnila v malo stanovanje prenapolnjenega *Happy days*. In vendar se mi zdi, da je prav spomin na to noč najbolj nenavaden, tako blizu tistega sveta iz šolske fotografije, zdi se mi, da sem se ji tisto noč najbolj približal. S plaže sva gledala ognjemet za 14. julij. Bilo je toplo in vlažno, oblaki raket so se kot megla vlekli nad morjem. Naenkrat je na plaži nastalo prerivanje. V temi so se pretepali moški, na eni strani Arabci, na drugi vojaki iz kontingenta. Množica naju je odnesla v njihovo smer in naju treščila ob kamnita tla. V bliskih svetlobe so se pačili obrazi, slišal sem eksplozije, ki so odmevale nad mestom. Krike žensk, kletvice, iskal sem Zobéide, na sencih sem začutil udarec s pestjo, zamajal sem se, ne da bi padel. Zaslišal sem Zobéidin glas, ki me je klical, le enkrat je zavpila moje ime: »Daoud!« Ne vem, kako ji je uspelo prijeti me za roko in me odvreči daleč na plažo. Ustavila sva se blizu podpornega zidu. Noge so se mi tresle. Zobéide me je stisnila k sebi in poiskala sva stopnišče, da bi pobegnili. Presekala sva množico, še preden se je svetloba spet zablistala, tekla sva prek ulic, vijugala med avtomobili, ne da bi vedela, kam sva namenjena.

Po končanem diru sva se ustavila pred nedokončanim blokom, praznim, molčečim, betonskim skeletom sredi zapuščenega zemljišča. Iz nadstropja v nadstropje sva po lestvah priplezala do vrha. Streha je, pokrita z gruščem, žlindro in koščki železa, delovala kot puščava. Veter je močno pihal, morski veter, veter, ki brusi skale. Zobéide se je usedla ob dimnik ali rezervat, ne vem več, in usesti sem se moral poleg nje. Bilo je vrtoglavo. Okoli naju šumenje vetra, ki je butal v presledkih, šumenje vetra, ki je prihajalo z dna črnega neba, prek hišnih streh, ulic in bulvarjev.

Začela se je noč. Po zadušljivi vročini dneva, svetlobi raket, kričanju množice in grozljivem pretepu na plaži v črnini teme, spačenih obrazih, bliskanju svetlobe ognjemeta, žvižganju, krikih je

noč prinašala mir, zdelo se mi je, da sem drugod, zelo daleč, v tuji deželi, da bom lahko pozabil to mesto, uličice, poglede ljudi, vse, kar me je zadrževalo, vse, kar me je prizadelo. Začutil sem drhtenje, ne zaradi mraza, temveč zaradi strahu in poželenja. Svetloba mesta je bila kot nekakšna rdeča krogla, ki je prekrivala svet pred nama. Gledal sem Zobéidin obraz, njeno čelo, ustnice, sence njenih oči. Nekaj sem čakal, nisem vedel, kaj. Objel sem jo z roko, hotel sem si približati njen obraz, vendar me je odrinila. Mislim, da je rekla le: »Ne, ne tako, ne tukaj ...« In: »Kaj hočeš?« Nekoč sem ji to vprašanje postavil jaz. »Nič, nič nočem. Lepo je biti tukaj in si ničesar želeli.« Mislim, da sem izjavil nekaj takega, lahko pa, da sem vse skupaj le sanjal. Morda sem dodal še: »Dobro, zdaj je še vse pred nama.« V življenju rečemo toliko stvari, potem pa se, kar smo rekli, izbriše, postane nič. In prav to sem si želel slišati v glasbi vetra, rohnenju avtomobilov, ki so se vzpenjali po ulicah mesta, v tisti krogli iz rdeče luči, ki naju je obdajala, kot da bi bila ujeta v severni sij. Reči dekletu, tako kot v filmih: »Ljubim te. Ljubezen moja.« Jo poljublja, se dotikati njenih prsi, spati z njo na hribu, v zavijanju vetra, med vonjem borovcev, komarji, čutiti njeno mehko kožo, poslušati, kako njeno sopenje postaja vedno globlje, kot da bi jo bolelo. Kaj se ne zgodi, če fant preživi noč z dekletom, prav to? Jaz pa sem se tresel, niti govoriti nisem mogel. Vprašala je: »Te zebé?« Roke je potisnila pod moje in me prižela k sebi. »Bi se rad poljubljal?« Njene ustnice so se dotaknile mojih in z jezikom sem poskusil storiti to, kar je tam na hribu storila ona. Naenkrat me je grobo odrinila. Rekla je: »Delam, kar hočem.« Vstala je in z razprostrtimi rokami šla do roba strehe, kot da bi hotela poleteti. Veter ji je dvigoval oblačila, lase. Rdeča svetloba je okrog njenega telesa risala čuden sij. Zdelo se mi je, da je nora, toda ni me bilo strah. Ljubil sem jo. Zobéide se je vrnila in se ob meni zvila v klobčič. Rekla je: »Zaspala bom. Tako sem utrujena, tako utrujena.« Nisem več drhtel. Rekla je še: »Močno me stisni.«

Nisem spal. Gledal sem, kako se je premikala noč. Nebo je bilo še vedno prekrito s svetlobo rdečega mehurja, zvezd se skoraj ni

videlo. A obračalo in premikalo se je nekaj drugega. Mesto je odmevalo kot prazna hiša. Zobéide je res spala. Glavo je skrila v gubo roke, na svojem stegnu sem čutil njeno težo. Ni se prebudila niti, ko sem ji glavo položil na zvito jakno, da sem šel na drug konec strehe scat v praznino, v veter pod dimniki.

Zbudila se je ob zori. Vse me je bolelo, kot da bi me pretepli. Razšla sva se, ne da bi se poslovila. Ko sem se vrnil domov, sta bila starša pokonci. Poslušal sem njune očitke in šel oblečen spat. Tri dni sem bil bolan. Potem nisem več videl Zobéide. Tudi njeno ime je izginilo s poštnega nabiralnika.

Zdaj je vsako bližajoče se poletje prazen, skoraj usoden prostor. Čas ne mineva. Še vedno se potikam po ulicah, zasledujem Zobéidino senco, skušam razkriti njeno skrivnost in najti tisti blok z žalostnim imenom *Happy days*. Vse skupaj se oddaljuje in vendar mi ob misli na to srce še vedno hitreje bije. Nisem je znal zadržati, uganiti, kaj se je dogajalo, razumeti nevarnosti, ki so prežale nanjo in ki so jo preganjale. Imel sem čas, nič ni bilo pomembno. Ostala mi je le njena fotografija iz šole, kjer sploh nisem bil. Spomin na čas, ko je bil vsak dan en sam samcat dan dolgega, žgočega življenja, v katerem sem se naučil, kaj lahko pričakujem od življenja, ljubezni, svobode, vonja kože, okusa ustnic, zamolklega pogleda, poželenja, ki te pretrese kot strah.

Prevedla Mojca Medvedšek